

10

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Tuomas Rantasen lasten ja nuorten psykiatrisia hoitoketjuja koskevasta toivomusponnosta

HEL 2018-012654 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Tuomas Rantasen toivomusponnosta koskien lasten ja nuorten psykiatria hoitoketjuja:

"Pääkaupunkiseudun kaupunkien ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) tarkastuslautakuntien vuonna 2018 tekemän yhteisarvioinnin perusteella lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalveluihin ei ole kaikilta osin sujuvaa.

Kaupunkien lapsille ja nuorille tarjoamien mielenterveyspalvelujen järjestämistavassa on kaupunkien välisiä eroja. Esimerkiksi Espoossa toimii oma lastenpsykiatrinen avohoitoyksikkö kun taas Helsinki nojaa sovitun työnjaon mukaisesti HUSin palveluihin kaupunginvaltuuston vuonna 2007 tekemään päätökseen liittyen. Yhteistä kaupunkien palveluille on, että niihin on ruuhkaa. Erikoissairaanhoidon lähetemäärät ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina. Sekä lastenpsykiatriassa että nuorisopsykiatriassa yli kolme kuukautta hoitoon pääsyä odottaneiden potilaiden määrä on kasvanut vuonna 2018 ja myös hoitoon pääsyn odotusaika on pidentynyt.

Arvioinnissa todettiin puutteita perustason palveluissa: psykologien ja psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita ei ole riittävästi. Lääkäreistä on pulaa. Palvelua järjestäviä tahoja on useita ja tiedonkulku eri tahojen välillä on puutteellista. Erikoissairaanhoidon lähetekäytäntö on raskas ja jatkohoitoon ohjaus ei aina toimi. Lastensuojelun näkemyksen mukaan kaikkein vaikeimmin oireilevia lapsia ja nuoria voidaan joutua sijoittamaan kiireellisesti, koska heille ei ole tarjolla riittävän tiivistä hoitokontaktia.

Pääkaupunkiseudun ja HUSin tarkastustoimet antoivat useita yhteisiä suosituksia lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuuden parantamiseksi. Kaupungin tilanteesta riippuen tulisi vahvistaa opiskelu- huollon psykologipalveluita ja psykiatristen sairaanhoitajien palveluita tai perheneuvolaa ja vastaavaa nuorten yksikköä. Lisäksi suositeltiin vastuuhenkilön nimeämistä palvelujen ja hoidon koordinoimiseksi sekä yhteistyön lisäämistä lääkärin rekrytointiongelman helpottamiseksi, lähetekäytännön sujuvoittamiseksi ja jatkohoitoon ohjaamisessa.

Perhekeskusten moniammatillinen toimintamalli edesauttaa koordinoitusti lasten ja nuorten tarpeen mukaisten ja oikea-aikaisten palvelujen tarjoamista. Tämän toimintamallin perustana ovat erityistyöntekijöiden osaamisen ja resurssien oikea kohdentaminen sekä selkeät hoito- ja palveluprosessit. Näin kyetään tunnistamaan erilaiset kehitys- ja oppimisvaikeudet ja kohdentamaan lapselle ja nuorelle sekä perheelle riittävää tukea varhaisessa vaiheessa.

Kasvatus- ja perheneuvonnan (perheneuvola) tehtävänä ovat vanhemmuuden tukeminen ja perheen vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen ovat psykososiaalisen tuen muotoja, jotka tukevat lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyttä. Neuropsykologista osaamista ja asiantuntemusta vahvistetaan henkilöstön koulutuksilla perhe- ja sosiaalipalveluissa. Koulutukset alkavat syksyllä 2019.

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille on tarjottu vuodesta 2002 lähtien terveydenhoitajien tapaamisia ensin yhteis palvelupisteissä, sittemmin Työvoiman palvelukeskuksessa, Ohjaamossa. Kaupunginhallituksen kahden miljoonan euron erillismäärärahan turvin on meneillään kokeilu liikkuvasta mielenterveystiimistä, joka tarjoaa tapaamisia muun muassa Ohjaamon, tiettyjen oppilaitosten, nuorten sosiaalityön ja jälkihuollon asiakkaille.

Lastensuojelun asiakkaiden näkökulmasta on tärkeää, että yhteistyössä HUSin kanssa kyetään etenemään konkreettisiin toimenpiteisiin, erityisesti kotona asuvien nuorten nuorisopsykiatristen palveluiden kehittämisessä ja vahvistamisessa.

13–23-vuotiaidelle nuorille mielenterveys- ja päihdepalveluita tarjoavan Nuorisoaseman resursointia ja palvelun saavutettavuutta lisätään vuoden 2019 aikana. Lisäksi perustetaan uusi matalan kynnyksen mielen- terveys- ja päihdepiste, jonka kautta myös nuoret saavuttavat uuden helpon väylän neuvonnan ja palvelujen piiriin. Nuorisoaseman kehittäminen on osa lasten ja nuorten varhaisen tuen ja mielenterveyspalvelujen palveluketjun monialaista kehittämistä.

Vuonna 2019 Helsingin sosiaali- ja terveystoimen, kasvatus- ja koulutustoimen sekä HUSin kesken konseptoidaan yhteinen palvelu- ja prosessiketju lapsen varhaisen tuen tarpeen sekä nuorten mielenterveysongelmien havainnointiin ja hoitoon. Samalla rakennetaan yli 12-vuotiaiden nuorten päihde- ja mielenterveystyön palvelut ja toimintamallit. Näiden toimenpiteiden toteuttamiseksi on menossa valmistelevien työryhmien nimeäminen. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmia tullaan tarkastelemaan organisaatio- ja sektorirajat ylittävänä ilmiönä, ei ai-noastaan sairautena.

Lääkäreiden puute on haaste. Sosiaali- ja terveystoimialalla on käynnistynyt Lääkäreiden saatavuuden ja pysyvyyden edistäminen -hanke terveysasemien ja sisätautien poliklinikan palvelussa vuosina 2019–2021. Lasten ja nuorten lääkäripalvelut kuuluvat terveysasemat ja sisätautien poliklinikka -palveluun.

Varhaisen tuen palveluita kehitetään lapsille ja nuorille, joille eivät esimerkiksi koulupsykologin käynnit riitä, vaan jotka tarvitsevat psykoterapiaa tai hoidollista tukea, vertaisryhmää tai ryhmämuotoista toiminnallista tukea.

Opiskeluterveydenhuollossa on seitsemän psykiatrasta sairaanhoitajaa tietyissä oppilaitoksissa. Osan viikosta he palvelevat kaikkia opiskelijoita. Lisäksi kaupunginhallituksen erillismäärärahan puitteissa on kokeiluna kevästä 2018 lähtien liikkuva mielenterveystiimi, johon kuuluu psykologi, kaksi psykiatrasta sairaanhoitajaa ja sosiaaliohjaaja. Terveystenhoitajat ovat merkittävässä asemassa, kun nuoria ohjataan mielen-terveyspalveluihin. Tarkoituksena on kouluttaa oppilashuollon henkilöstöä KKT (kognitiivinen käyttäytymisterapia) -menetelmään syyskaudella 2019. Lyhytkestoinen menetelmä on osoitettu toimivaksi osaksi matalan kynnyksen palveluja.

Opiskeluhoollon yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon kanssa on runsasta. Varsinkin Lapsi- ja perhepoliittisen muutosohjelman (Lape) myötä yhteistyö on lisääntynyt ja yhteisiä asiakasprosesseja on kuvattu. Yhteistyörakenteita on edelleen parannettava ja säännöllistettävä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Oikea-aikaiset, oikein kohdistetut ja organisaatorajat ylittävät toimenpiteet lisäävät lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia ja terveyttä."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Tuomas Rantasen ym. toivomuspönnestä koskien lasten ja nuorten psykiatrisia hoitoketjuja 20.6.2019 mennessä. Lausunto on pyydetty myös kasvatus- ja koulutuslautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoylilääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Rantanen Tuomas, toivomusponsi, Kvsto 28.11.2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano